

2011 års ekonomiska vårproposition

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett skatteutskottet och arbetsmarknadsutskottet möjligheten att avge yttrande över 2011 års ekonomiska vårproposition (prop. 2010/11:100) med följdmotioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Varken propositionen eller motionerna innehåller något yrkande som helt faller inom arbetsmarknadsutskottets beredningsområde. Såväl propositionen som de fyra partimotionerna 2010/11:Fi9 (S), 2010/11:Fi12 (MP), 2010/11:Fi11 (SD) och 2010/11:Fi10 (V) innehåller emellertid yrkanden som delvis faller inom beredningsområdet och tas därför upp till behandling i yttrandet.

Propositionen och motionerna anges i fortsättningen utan årtal.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Under tiden för beredningen av detta yttrande har information lämnats till utskottet av Statistiska centralbyrån (SCB) genom överdirektören Mats Wadman och medarbetare.

I det följande ligger betoningen på att redovisa och kommentera de förslag i propositionen och motionen som berör arbetsmarknadsutskottets beredningsområde.

Propositionen

Den ekonomiska vårpropositionen innehåller bl.a. regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (*prop. 100 punkt 1*). Riktlinjerna bygger på de analyser som görs i propositionens övriga delar. Av särskild relevans för arbetsmarknadsutskottet är de avsnitt som behandlar regeringens uppföljning av sysselsättningspolitiken, den makroekonomiska utvecklingen och Sveriges nationella mål inom Europa 2020-strategin.

Riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Regeringen har sedan den tillträdde genomfört en rad reformer för att få fler i arbete och färre i utanförskap. Reformerna har syftat till att göra det mer lönsamt att arbeta och enklare och billigare att anställa. De reformer som genomförts leder till att jämviktsarbetslösheten sjunker till ca 5 % av arbetskraften 2015. Utan regeringens reformer skulle den ha varit omkring 1,5 procentenheter högre. Regeringens bedömning är att de hittills vidtagna strukturreformerna på sikt ökar antalet sysselsatta med ca 215 000 personer. När resursutnyttjandet på arbetsmarknaden normaliseras 2014, bedömer regeringen att sysselsättningsgraden kommer att vara 67,4 % av befolkningen i åldern 15–74 år och att arbetslösheten ligger på ungefär 5 %.

Regeringen ser det som sin främsta uppgift att fortsätta arbetet med att öka den varaktiga sysselsättningen och sänka jämviktsarbetslösheten. När det gäller arbetsmarknadens funktionssätt framför regeringen att grunden för en förbättrad matchning, en ökad sökaktivitet och en högre geografisk och yrkesmässig rörlighet på arbetsmarknaden är de generella förändringar som regeringen genomfört på bl.a. arbetsmarknads- och skattepolitikens områden. För att motverka tendenser till brister på arbetskraft nämns också samarbete mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna, liksom arbetsmarknadsutbildning.

Regeringen anser att en väl fungerade och effektiv arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring är förutsättningar för att säkerställa att långtidsarbetslösa får den hjälp och det stöd de behöver för att hitta ett arbete och samtidigt motverka att fler blir långtidsarbetslösa. För att öka de långtidsarbetslösas konkurrenskraft om jobben är även fortsättningsvis lönesubventionerade anställningar ett viktigt instrument. Regeringen noterar att det finns vissa grupper, t.ex. unga, äldre och utrikes födda, som har en relativt svag förankring på arbetsmarknaden och för vilka arbetsmarknaden fortfarande inte fungerar tillfredsställande.

Uppföljningen av sysselsättningspolitiken

Regeringens mål är full sysselsättning. Regeringen bedömer att de åtgärder som vidtagits för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt ökar den varaktiga sysselsättningsgraden (15–74 år) med 3 procentenheter och minskar jämviktsarbetslösheten med 1,4 procentenheter till 2020. Regeringen anser att den hittills förda sysselsättningspolitiken är ändamålsenlig. Politikens inriktning ligger därmed fast. Den övergripande inriktningen bör även i fortsättningen vara att öka drivkrafterna till arbete, rusta människor för jobb och stärka företagandet. Åtgärder för bättre matchning och ökad sökaktivitet, liksom åtgärder som ökar svaga gruppers konkurrenskraft om jobben, är angelägna.

Den makroekonomiska utvecklingen

Framåtblickande indikatorer i kombination med en fortsatt stark produktionsökning pekar på en snabb uppgång i sysselsättningen 2011 med 2,5 % eller drygt 110 000 personer. Sammantaget är bedömningen att sysselsättningen kan öka betydligt de närmaste åren utan att någon större brist på arbetskraft på arbetsmarknaden uppstår. *Antalet sysselsatta* bedöms stiga med ca 320 000 personer från 2010 till 2015 som en följd av konjunkturåterhämtningen, regeringens politik och ökningen av antalet personer i arbetsför ålder. Under 2011 väntas sysselsättningen öka starkt bland grupper som har en låg medelarbetstid, t.ex. ungdomar. Det bidrar dock till att *antalet arbetade timmar* per sysselsatt minskar 2011. Åren 2012–2014 väntas däremot antalet arbetade timmar per sysselsatt öka. Den konjunkturrella återhämtningen i arbetskraften bedöms tillsammans med regeringens reformer och den demografiska utvecklingen sammantaget leda till att *antalet personer i arbetskraften* stiger med närmare 160 000 personer från 2010 till 2015. Arbetskraftsdeltagandet ökar dock endast marginellt till följd av de motverkande demografiska effekterna. I takt med den starka uppgången i sysselsättningen minskar arbetslösheten successivt från 7,3 % 2011. När resursutnyttjandet på arbetsmarknaden är balanserat 2014 och 2015 bedöms *arbetslösheten* vara 5,2 respektive 4,9 %.

Sveriges nationella mål för sysselsättning inom Europa 2020-strategin

Regeringen gör bedömningen att Sveriges nationella mål för sysselsättningen bör vara att eftersträva en höjning av sysselsättningsgraden från 78,7 % 2010 till väl över 80 % för kvinnor och män i åldrarna 20–64 år till 2020. Höjningen ska främst ske i grupper med en svag förankring på arbetsmarknaden, såsom unga och utrikes födda, och genom att motverka långa tider utan arbete. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män ska minska genom en ökning av kvinnors sysselsättningsgrad.

Motionerna

Det faktum att arbetslösheten har bitit sig fast på en högre nivå än före krisen förklaras enligt vad som framförs av *Socialdemokraterna* i motion *Fi9* av att långtidsarbetslösheten ökade snabbt under krisen. På grund av att de arbetslösa saknar den kompetens som företagen efterfrågar får de inte de jobb som växer fram i dagsläget. Därmed kan man se en utveckling som samtidigt innebär både hög arbetslöshet och bättre sysselsättnings-siffror. *Socialdemokraterna* anser att den svenska arbetsmarknaden i nuläget karakteriseras av en oförmåga att matcha lediga jobb med arbetssökande som har rätt kompetens. Missmatchningen på arbetsmarknaden dämpar återhämtningen av både produktion och sysselsättning.

Som alternativ till regeringens politik förordar *Socialdemokraterna* satsningar på kompetensutveckling genom hela arbetslivet och på att ge alla en plats på arbetsmarknaden. Partiet vill se en nollvision för ungdomsarbetslösheten genom att arbetslösa ungdomar ska mötas av aktiva insatser. Långtidsarbetslösa måste ges möjlighet till studier, kompetensutveckling och starta-eget-stöd. Jobb- och utvecklingsgarantins fas 3 måste avskaffas.

Arbetsmiljöarbetet måste återigen sättas i fokus. Ett arbetsliv som inte sliter ut människor i förtid innebär att fler kommer att kunna arbeta längre upp i åldrarna. Under de senaste åren har flera allvarliga exempel på lönedumping uppmärksamats. Regelverket behöver därför stärkas inom flera områden för att värna den svenska modellen och kollektivavtalen. För de kommande åren krävs en strategi som i större utsträckning tar vara på kvinnors kompetens och vilja till arbete. Det kan handla om att införa barnomsorg på obekvämt arbetstid, att avskaffa vårdnadsbidraget och att verka för en mer jämställd fördelning av uttaget av föräldraledighet.

Socialdemokraterna avvisar idén om att det är genom att försämra för sjuka och arbetslösa som det blir mer lönsamt att arbeta. Tvärtom har de senaste årens kraftiga försämringar av trygghetssystemen urholkat inkomstbortfallsprincipen i välfärden och därmed försvagat arbetslinjen. En tydlig reform som bidrar till att göra det mer lönsamt att arbeta är att vidga arbetsregionerna, vilket bidrar till ökad sysselsättning och höjda löner. För att klara personalförsörjningen inom välfärden behöver breda insatser genom-

föras. Viktigast är att ge anställda möjlighet till heltid och fast anställning, men insatser behöver även göras för att locka unga att välja en framtid inom välfärdsjobben genom t.ex. traineeplatser.

Socialdemokraterna anser att problemen med mismatchning på arbetsmarknaden måste hanteras. En kompetenskommission bör därför tillsättas med uppdrag att föreslå åtgärder som gör att företag och branscher hittar rätt kompetens vid rätt tillfälle. Partiet förordar också bl.a. satsningar på sommarjobb för omvårdnadsstuderande och ungdomar.

Miljöpartiet konstaterar i motion *Fi12* att sysselsättningen ökar och arbetslösheten minskar, men att utvecklingen på arbetsmarknaden hotas av arbetskraftsbrist och dålig matchning. Ett annat stort problem är att arbetslösheten fortsätter att stiga hos vissa grupper som står mycket långt från arbetsmarknaden. Miljöpartiet menar att regeringens politik för ett ökat arbetsutbud har varit alltför ensidig och att det lett till ökade klyftor i samhället. Riskerna är stora att den höga arbetslösheten hos vissa som står långt ifrån arbetsmarknaden kommer att permanentas på nya och högre nivåer än tidigare.

Miljöpartiet vill införa ett och samma trygghetssystem – arbetslivstrygghet – för den som är sjuk, arbetslös eller söker försörjningsstöd. Ersättningsnivån ska vara lika hög oavsett om man är sjuk eller arbetslös. Partiet vill också skapa ”en dörr in” till trygghetssystemen genom att bilda en ny myndighet där Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen slås ihop. Den nya myndigheten ska ansvara för utbetalning av sjukersättning och arbetslöshetsersättning och ta över ansvaret för försörjningsstödet från kommunerna. Som steg på vägen mot arbetslivstrygghet föreslår Miljöpartiet ett antal förändringar i sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen, bl.a. höjt tak i arbetslöshetsförsäkringen med en avtrappning under tiden i arbetslöshet och borttagande av differentieringen av avgifterna.

Det ska finnas större möjligheter än i dag till en paus i arbetslivet för att t.ex. vidareutbilda sig eller starta företag, anser Miljöpartiet. Partiets mål är att människor ska få större inflytande över sin arbetstid. Parterna på arbetsmarknaden har ett stort ansvar för att skapa förutsättningar för detta. Det föreslås bl.a. att föräldrars rätt att gå ned i arbetstid när barnen är små ska förstärkas med en ekonomisk ersättning, barntid.

Sverige har en hög ungdomsarbetslöshet och Miljöpartiet vill att Arbetsförmedlingen ska få ett mycket tydligare uppdrag att arbeta individuellt med unga människor redan från dag ett i arbetslöshet. Särskilda åtgärdsprogram riktade till långtidsarbetslösa och ungdomar är positiva för att hjälpa dessa personer ut ur arbetslösheten, men programmen får inte bli ett ändamål i sig. Kvaliteten måste vara i fokus. Det är viktigt att riksdagen fortlöpande utvärderar effekterna av programmen, inte minst jobb- och utvecklingsgarantins fas 3 som fått mycket kritik, för att kunna satsa vidare på dem som är mest kostnadseffektiva och verkningsfulla.

Miljöpartiet vill att de åtgärder som regeringen har vidtagit på diskriminerings- och jämställdhetsområdena ska utvärderas för att se vilka effekter politiken egentligen har fått. Man vill också avsätta en pott för mer jämställda löner inom statliga myndigheter och ge antidiskrimineringsbyråerna större möjligheter att arbeta mot lokala myndigheter och företag.

I motion *Fi11* gör *Sverigedemokraterna* bedömningen att regeringens mål om att pressa ned arbetslösheten till 5 % och få upp sysselsättningsgraden till en varaktig nivå över 80 % blir svåruppnåeligt. Den borgerliga regeringens arbetsmarknadspolitik har varit ett misslyckande i såväl ekonomiskt som socialt hänseende. Genom att försäkra villkoren för arbetslösa och sjuka samtidigt som man genom en helt ansvarslös invandringspolitik har fyllt på utbudet av lågkvalificerad arbetskraft har man fört en konsekvent lönedumpningspolitik och förstärkt utanförskapet.

Ungdomsarbetslösheten är ett enormt problem såväl för samhället i stort som för alla direkt drabbade ungdomar. *Sverigedemokraterna* vill därför genomföra en ny reform med helt slopad arbetsgivaravgift för unga lärlingar i stället för regeringens generella arbetsgivaravgiftssänkning. Partiet förordar en utökning av undantagsregeln vid turordning i lagen om anställningsskydd från två till fem anställda, bl.a. för att det skulle hjälpa företagen att våga anställa fler.

Sverigedemokraterna förespråkar en modell med gästarbetare, där utländsk arbetskraft kan få tillfälligt uppehållstillstånd knutet till arbetsmarknadens behov. Partiet är däremot starkt kritiskt till att, som regeringen gör, öppna för en generell arbetskraftsinvandring inom områden som redan präglas av hög arbetslöshet eller inom sektorer där Arbetsförmedlingen själv målar upp en dyster prognos för framtiden. Partiet föreslår att instegsjobben slopas, eftersom man betraktar stödet som en skattesubventionerad diskriminering av svenskar. Av samma skäl är man negativ till regeringens förslag om s.k. nystartszoner, vilket innebär en diskriminering av företag och anställda som inte återfinns inom de områden som regeringen prioriterar.

Sverigedemokraterna vill bryta segregationen genom att gå från mångkulturalism till en politik som värnar nationen och den gemensamma identiteten. Partiets modell för att ena och hålla ihop landet går ut på att å ena sidan ställa krav på invandrare som kommer till Sverige att de ska anpassa sig efter svenska lagar, normer, värderingar och sociala koder och å andra sidan framhäva det svenska språket och den svenska kulturen, historien och identiteten.

Regeringen har enligt vad som framförs i *Vänsterpartiets* motion *Fi10* misslyckats med det man sagt vara den viktigaste uppgiften för den ekonomiska politiken, nämligen målet om full sysselsättning. Särskilt alarmerande är det enligt partiet att gapet mellan mäns och kvinnors sysselsättning ökat med hela 19 % bara mellan juli 2009 och mars 2011, och att arbetslösheten bland kvinnor biter sig fast, medan den nu minskar bland män.

Det största problemet på arbetsmarknaden är långtidsarbetslösheten. Regeringens ansvar för denna utveckling är betydande, enligt vad som framförs i motionen. Arbetslösa erbjuds sällan några aktiva insatser, vilket bidrar till att fler än vad som annars skulle ha varit fallet fastnar i långtidsarbetslöshet. Trots att sysselsättningen nu ökar starkt ligger den svenska ungdomsarbetslösheten klart över genomsnittet inom EU. Bakom den höga arbetslösheten bland unga ligger en utbildningspolitik som inte lyckats att ge alla ungdomar den utbildning de har rätt till. Samtidigt som arbetslösheten är fortsatt hög har många företag brist på arbetskraft. Trots stigande arbetslöshet har regeringen dragit ned på möjligheterna till omskolning och vidareutbildning.

För att fler ska välja att organisera sig i facket vill Vänsterpartiet införa avdragsrätt för medlemskap i en facklig organisation. Partiet vill avveckla det man kallar tvångsarbetet i fas 3 av regeringens jobb- och utvecklingsgaranti. I stället vill man göra en bred satsning på utbildningsplatser och arbetsmarknadspolitiska åtgärder som leder till anställning och som på ett meningsfullt sätt rustar människor med kunskap. Deltagarna ska även kunna få s.k. övergångsjobb med kollektivavtalsenlig lön. Arbetslöshetsförsäkringen behöver rustas upp, och Vänsterpartiet presenterar i motionen förslag på bl.a. sänkt avgift, höjt tak och en förstärkt grundförsäkring. Alla som uppfyller grundvillkoren i försäkringen och har varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i tre månader ska få rätt till ersättning med grundbeloppet.

Kraven på arbetsgivare att bedriva systematiskt jämställdhetsarbete ska skärpas, och Diskrimineringsombudsmannen ges mer resurser och tydligare uppdrag att granska och driva på jämställdhetsarbetet. Arbetsrätten behöver också stärkas på flera områden, bl.a. genom stärkt rätt till fasta jobb på heltid. Övertidsuttaget ska minska, och på sikt vill Vänsterpartiet se en generell arbetstidsförkortning för alla. Social dumpning ska bekämpas genom bl.a. bättre skydd för utstationerad arbetskraft, hårdare krav på den som vill anställa migrantarbetare och stärkt skydd för fackliga rättigheter på EU-nivå. Partiet vill avsätta medel för att utveckla och stärka Arbetsmiljöverkets tillsyns- och informationsarbete, utbildningen av skyddsombud och de regionala skyddsombudens verksamhet.

Vänsterpartiet anser inte att arbetsförmedling ska ske i vinstsyfte och vill avveckla systemet med de s.k. kompletterande aktörerna. Medlen ska i stället föras över till Arbetsförmedlingens egen verksamhet som går att kontrollera och utvärdera.

Utskottets ställningstagande

Den prognos som görs i vårpropositionen av den svenska arbetsmarknadens utveckling är mycket positiv, vilket utskottet naturligtvis välkomnar. Antalet sysselsatta har nu återgått till nivåerna före den ekonomiska krisen. Eftersom även befolkningen i arbetsför ålder (15–74 år) har ökat är

sysselsättningsgraden än så länge lägre, men beräknas 2013 överstiga nivån före krisen. Även antalet arbetade timmar fortsätter att öka. 300 000 nya jobb väntas växa fram de närmaste åren.

Arbetslösheten sjunker stadigt från 7,3 % 2011 till att beräknas understiga 5 % 2015. Det motsvarar en arbetslöshet på ca 3 % enligt det sätt att mäta som användes fram till 2007. Sverige utgör ett positivt undantag från resten av Europa. Enligt Eurostat har Sverige en av de snabbast sjunkande arbetslöshetsnivåerna i EU, från 8,9 % i december 2009 till 7,8 % i december 2010, medan arbetslösheten i EU som helhet låg kvar på ca 10 % under hela 2010.

Regeringen presenterar i vårpropositionen sin uppföljning av den sysselsättningspolitik som Alliansen fört. Utskottet kan med tillfredsställelse konstatera att uppföljningen tydligt visar att de strukturreformer som genomförts under Alliansens år vid regeringsmakten resulterat i långsiktigt positiva effekter och detta sett till alla centrala sysselsättningspolitiska indikatorer. Regeringens reformer bedöms få fullt genomslag på den varaktiga sysselsättningen och jämviktsarbetslösheten 2020, även om merparten av effekterna slagit igenom till 2015. Arbetskraften beräknas varaktigt öka med 3,1 %, sysselsättningen med 4,6 % och antalet arbetade timmar med 5,7 %. Annorlunda uttryckt kommer på sikt ca 215 000 människor att vara sysselsatta som utan regeringens reformer skulle ha befunnit sig i utanförskap. Utan regeringens reformer skulle på sikt ca 160 000 fler personer i arbetsför ålder stå helt utanför arbetskraften.

Jobbskatteavdraget är hörnstenen i Alliansens jobbpolitik. Reformen har haft och kommer att ha en kraftigt positiv effekt när det gäller sysselsättnings- och arbetskraftstillväxt. Nivån på den varaktiga sysselsättningen beräknas bli 2,3 % högre tack vare jobbskatteavdraget och nivån på arbetskraften 1,6 % högre.

Utskottet vill också lyfta fram den effekt som förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen beräknas ha på jämviktsarbetslösheten, enligt regeringens uppföljning. Jämviktsarbetslösheten beräknas minska med 1,4 procentenheter som ett resultat av regeringens hela reformpaket för en starkare arbetslinje. Förändringarna i försäkringen är den del av reformpaketet som svarar för den enskilt största effekten: 0,7 procentenheter eller halva den totala effekten.

När reformerna av försäkringen genomfördes fick regeringen utstå mycket hård kritik från den dåvarande rödgröna oppositionen som ifrågasatte att en stramare arbetslöshetsförsäkring över huvud taget skulle kunna leda till högre sysselsättning eller lägre arbetslöshet, trots att regeringen kunde peka på gott stöd i forskningen för sådana effekter. Utskottet kan konstatera att oppositionspartiernas kritik nu visar sig vara i grunden felaktig och missledande. Arbetslösheten i Sverige kommer att sjunka till en bestående lägre nivå tack vare att Alliansen stod fast vid vallöftena om en reformerad försäkring till stöd för fler jobb och lägre arbetslöshet.

En annan ofta framförd kritik från oppositionspartierna var att regeringens reformer av arbetslöshetsförsäkringen skulle leda till eller t.o.m. hade till syfte att tvinga fram en låglönearbetsmarknad i Sverige. Utskottet vill nu peka på att regeringen i vårpropositionen redovisar att löneutvecklingen till följd av reformerna i arbetslöshetsförsäkringen endast marginellt bedöms dämpa löneutvecklingstakten. Samtidigt redovisas att lönespridningen har stagnerat under 2000-talet och att lönerna i stället har bidragit till att minska inkomstspridningen under denna period. De långsiktiga effekterna av regeringens politik på den justerade disponibla inkomsten, dvs. hushållets sammanlagda inkomst justerad för försörjningsbörda, beräknas bli störst bland dem med lägst inkomst: en ökning med över 16 % för den tiondel av befolkningen som har de lägsta inkomsterna. Utskottet anser att även kritiken om att förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen skulle leda till framväxten av en låglönearbetsmarknad i Sverige nu visar sig vara i grunden felaktig.

I uppföljningen studerar regeringen också utvecklingen för ett antal olika kategorier av arbetssökande med svagare förankring på arbetsmarknaden. Den allvarliga situationen för unga förefaller förbättras något. Förbättringen återspeglar enligt regeringen att unga relativt snabbt får arbete när arbetsmarknaden återhämtar sig. Tolkningen får stöd av de senaste arbetslöshetssiffrorna. Enligt AKU för mars 2011 hade arbetslösheten sjunkit med 2,2 procentenheter bland unga (15–24 år) jämfört med mars 2010 till 26,6 % (originaldata), medan andelen unga (18–24 år) inskrivna vid Arbetsförmedlingen i april 2011 minskat med 10 % till 82 000 personer jämfört med i april 2010.

Det finns dock skäl att framhålla att situationen trots dessa glädjande siffror fortfarande är bekymmersam med tanke på den höga utgångsnivån för ungdomsarbetslösheten. Unga utan avslutad gymnasieutbildning och unga med aktivitetsersättning riskerar att bli permanent utestängda från arbetsmarknaden (jfr IFAU 2011:1). Regeringen har bl.a. av detta skäl genomfört omfattande reformer inom utbildningssystemet. Utbildning är den långsiktigt bästa vägen för en fast förankring på arbetsmarknaden. Det är en stor utmaning att förmå unga som saknar slutbetyg från grund- och gymnasieskolan att återuppta studierna. Emellertid anser utskottet liksom regeringen att det också är angeläget att fortsätta arbetet med att motverka ungdomsarbetslösheten genom insatser som direkt ökar jobbchanserna. Kvaliteten i de åtgärder som erbjuds inom jobbgarantin för unga behöver höjas. Även subventionerade anställningar är ett viktigt verktyg för att förhindra att arbetslösheten biter sig fast hos unga. Det är därför glädjande att nystartsjobben till unga enligt Arbetsförmedlingens statistik (april 2011) nästan fördubblats det senaste året till drygt 4 000.

Även när det gäller andra grupper med svag förankring på arbetsmarknaden måste det viktigaste målet enligt utskottets mening vara att förhindra att människor fastnar i långtidsarbetslöshet eller helt lämnar arbetsmarknaden. Utskottet kan i sammanhanget konstatera att regeringens strukturrefor-

mer bidragit till att 2008 års ekonomiska kris inte lett till att människor lämnat arbetsmarknaden i den utsträckning som skulle ha blivit fallet utan dessa reformer. Redan under 2013 väntas arbetskraftsdeltagandet vara tillbaka på samma nivå som före krisen. Men regeringens reformer beräknas också ha en varaktig effekt på arbetskraften motsvarande en ökning med 3,3 %.

Utskottet begränsar fortsättningsvis sin diskussion om genomförda och planerade reformer för att förbättra svaga gruppers ställning på arbetsmarknaden till insatser mot långtidsarbetslösheten och hänvisar i övrigt till vad regeringen framför i vårpropositionen.

Regeringens insatser mot långtidsarbetslösheten

Arbetslösa som stått utan arbete under lång tid kan behöva stöd i sitt arbetsökande, samtidigt som deras kompetens och yrkeskunskaper troligen behöver stärkas. Arbetsmarknadsutsikterna för de arbetslösa, särskilt för de långtidsarbetslösa, har varit dystra under den ekonomiska krisen. Nu finns emellertid tecken på att långtidsarbetslösheten sjunker: enligt SCB:s arbetskraftsundersökning för mars 2011 var 14 000 färre långtidsarbetslösa än i mars 2010.

Det finns enligt vad som framförs i propositionen en rad indirekta indikationer på att arbetsmarknadspolitiken verkar i rätt riktning. Statistik från Arbetsförmedlingen visar att sökaktiviteten ligger på en högre nivå nu än före 2007 och att den inte minskade under den ekonomiska krisen. Även jobbchanserna för långtidsarbetslösa ökar. Av data från Arbetsförmedlingen som redovisas i propositionen framgår att gruppen med inskrivningstider på mellan 420 och 730 dagar t.o.m. haft den största relativa ökningen i jobbchanser sedan 2010.

Ytterligare ett tecken på att politiken bidrar till en högre sysselsättning även för långtidsarbetslösa är att nystartsjobben blir fler. Under andra halvåret 2008 låg antalet nystartsjobb relativt stabilt på omkring 17 000. För att ytterligare stärka möjligheterna för långtidsarbetslösa att komma in på arbetsmarknaden fördubblades kompensationen i nystartsjobben fr.o.m. den 1 januari 2009 vid anställning av personer som fyllt 26 år. För att minska risken för långtidsarbetslöshet bland äldre förkortades kvalificeringstiden för nystartsjobb den 1 juli 2010 från ett år till sex månader för personer som har fyllt 55 år. Dessa förstärkningar har sannolikt bidragit till att antalet personer med nystartsjobb har ökat. Enligt Arbetsförmedlingens siffror för april 2011 har nystartsjobben ökat starkt och sysselsatte då drygt 45 000 personer, vilket är hela 17 000 fler än ett år tidigare.

Nystartsjobben har enligt utskottets mening flera fördelar jämfört med de anställningsstöd, exempelvis plusjobben, som fanns före regeringsskiftet 2006. För det första är nystartsjobben en rättighet för alla arbetssökande som uppfyller något av villkoren och kräver inte en anvisning. För det andra kan en arbetssökande snabbare kvalificera sig för nystartsjobb – sex månader för unga och äldre och tolv månader för övriga – än för de tidi-

gare anställningsstöden där den arbetslöse i de flesta fall fick vänta dubbelt så länge på en insats. Subventionen för dem med ett nystartsjobb är i vissa fall lägre än för tidigare anställningsstöd, men för personer som står särskilt långt från arbetsmarknaden finns andra möjliga insatser med en högre subvention, som särskilt anställningsstöd och instegsjobb.

När det gäller den s.k. jobb- och utvecklingsgarantin för långtidsarbetslösa, noterar utskottet att regeringen i regleringsbrevet för 2011 uppdragit åt Arbetsförmedlingen att göra en fördjupad analys av bl.a. jobb- och utvecklingsgarantin, som ska presenteras i augusti i år. I analysen ska särskild vikt läggas vid huruvida deltagarna i garantin erbjuds aktiviteter utifrån individuella behov samt vilka aktiviteter som de som har lämnat respektive de som är kvar i garantierna har deltagit i. I redovisningen ska även ingå en analys av vilka typer av sysselsättningar som deltagarna i fas 3 av jobb- och utvecklingsgarantin erbjuds samt om tillsättningen av sysselsättningsplatser fungerar. Utskottet välkomnar en sådan översyn eftersom det finns tecken på att kvaliteten i jobb- och utvecklingsgarantin kan höjas. Utskottet noterar också att regeringen har beslutat att anslå medel för att deltagare i jobb- och utvecklingsgarantins fas 3 ska ha möjlighet till arbetsmarknadsutbildning om de bedöms kunna få ett arbete i anslutning till avslutad utbildning. Även detta kan förväntas innebära en kvalitetshöjning, vilket utskottet ser positivt på.

Med detta sagt anser utskottet samtidigt att det finns anledning att i några avseenden nyansera bilden av jobb- och utvecklingsgarantin. Det kan för det första noteras att såväl Arbetsförmedlingen (URA 2011:1) som IFAU (IFAU 2010:15) redovisar att de arbetssökande som deltar i garantin – förutom att de med nödvändighet har en längre tid av frånvaro från arbetslivet bakom sig – är både äldre och i högre grad funktionsnedsatta än andra inskrivna på Arbetsförmedlingen. Att arbetssökande med sådana egenskaper har en svagare ställning på arbetsmarknaden bör vägas in när man tar ställning till vilka utfall man kan förvänta sig av insatsen.

För det andra har aktiviteterna i jobb- och utvecklingsgarantin – även om de enligt utskottets mening inte varit tillräckligt omfattande – ett tydligare jobbfokus än i tidigare insatser riktade mot ungefärligen samma grupp, framför allt aktivitetsgarantin. Detta är enligt IFAU:s utvärderingsrapport särskilt tydligt för de arbetssökande som fått ta del av aktiviteter från kompletterande aktörer (KA). Deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin sökte i genomsnitt 10 jobb per månad, vilket är högre än både genomsnittet för alla inskrivna (8,7) och för deltagarna i aktivitetsgarantin. KA-deltagarna sökte i snitt 14,6 jobb per månad. KA-deltagarna deltog också oftare i jobbsökaraktiviteter än övriga deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin, som i sin tur deltog i fler sådana aktiviteter än deltagarna i den tidigare aktivitetsgarantin. Samma mönster återkommer enligt vad som framgår av IFAU:s rapport även när det gäller motivationssamtal, handledarkontakter och hur nöjda deltagarna är med insatsen: jobb- och utvecklingsgarantin får ett bättre resultat än den tidigare aktivitetsgarantin och

allra störst är skillnaden i förhållande till de deltagare som inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin fått tillgång till tjänster från kompletterande aktörer.

Utskottet kan, för det tredje, konstatera att hela sju av tio deltagare lämnar jobb- och utvecklingsgarantin under fas 1 och fas 2. De deltagare som går vidare till fas 3 har ofta varit arbetslösa i många år och har i de flesta fall också tidigare inskrivningsperioder bakom sig. De har således varit föremål för olika coachnings-, utbildnings- och praktikinsatser under en lång tid utan att det lett vidare till arbete eller utbildning. Enligt utskottets mening är det viktigaste för personerna i fas 3 att inte helt förlora kontakten med arbetsmarknaden och hamna i passivitet. Utskottet anser därför att fas 3 är rätt utformad i så måtto att deltagarna åter kommer i sysselsättning och, inte minst, att denna sysselsättning är arbetsplatsförlagd. Därmed får deltagarna komma tillbaka till det professionella och sociala sammanhang som en arbetsplats utgör. Utskottet vill dock samtidigt understryka vikten av att anordnare som tar emot deltagare i fas 3 klarar den ibland svåra avvägningen att erbjuda sysselsättning som är meningsfull, men inte utgör ett reguljärt arbete. Att Arbetsförmedlingen förmår utföra sitt kontrolluppdrag gentemot anordnarna är i sammanhanget centralt och här finns anledning för myndigheten att intensifiera sina ansträngningar.

Sammanfattningsvis anser utskottet att det är viktigt att man när man beskriver jobb- och utvecklingsgarantin gör en rättvisande och realistisk *jämförelse med tänkbara alternativ* för en grupp långtidsarbetslösa som i många fall har en svår situation på arbetsmarknaden. Före 2007 var långtidsarbetslösa hänvisade till den sämre fungerande aktivitetsgarantin, som inte fyllde sin funktion att bryta rundgången mellan arbetsmarknadspolitiska program och öppen arbetslöshet, eller i många fall förvisade ut i förtidspension med små möjligheter att någonsin komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Med detta perspektiv kan utskottet å ena sidan, i likhet med bl.a. Långtidsutredningen 2011 (SOU 2011:11, s. 200), konstatera att jobb- och utvecklingsgarantin har en god inneboende logik som tycks väl anpassad till de grupper som behöver mest stöd. Det är särskilt bra att de aktiviteter som deltagarna kan ta del av har ett så tydligt jobbsökarfokus när jobbchanserna nu ökar även för långtidsarbetslösa. Som tidigare nämnts har gruppen med inskrivningstider på mellan 420 och 730 dagar haft den största relativa ökningen i jobbchanser sedan 2010. IFAU:s utvärdering av Jobbnätet, ett projekt med tydligt jobbsökarfokus (IFAU 2010:2), vars metoder nu används inom jobb- och utvecklingsgarantin, visade också att metoden i projektet förkortade tiden det tar för långtidsarbetslösa att få ett arbete. Det är också värdefullt att den sysselsättning som deltagarna får tillgång till i fas 3 är arbetsplatsförlagd och därmed möjliggör för dem att återknyta kontakten med arbetsmarknaden.

Å andra sidan medförde den ekonomiska krisen en snabb och kraftig volymökning i jobb- och utvecklingsgarantin. Den medförde enligt regeringen att utbyggnaden av åtgärder i garantin inte kunde göras i så snabb takt att resultatet fullt ut motsvarat intentionerna. Samtidigt har Arbetsförmedlingens kontroll och uppföljning av anordnarna – delvis som ett resultat av det stora inflödet – inte varit tillräcklig, vilket är otillfredsställande. Utskottet ansluter sig därför till regeringens bedömning att kvaliteten i garantin kan höjas. Det är mot den bakgrunden välkommet att regeringen utökade möjligheterna att erbjuda utbildning till deltagarna i fas 3 och givit Arbetsförmedlingen i uppdrag att göra en fördjupad analys av bl.a. jobb- och utvecklingsgarantin. Samtidigt är det viktigt att arbetslinjen upprätthålls. Därför bör grundstrukturen i garantin behållas.

Oppositionspartiernas förslag

När det gäller oppositionspartiernas motionsförslag i de delar som berör utskottets beredningsområde, kan utskottet inledningsvis konstatera att de karakteriseras av mycket stora inbördes olikheter. Det finns inget gemensamt alternativ till regeringens politik när det gäller riktlinjerna för den ekonomiska politiken som kan jämföras med Alliansens arbetslinje. Mellan oppositionspartiernas mer konkreta förslag på sysselsättnings- och arbetsmarknadsområdet finns heller inte många beröringspunkter. Här återfinns allt från kraftigt höjda skatter på arbete till utökade undantagsregler i LAS och införande av ett gästarbetarsystem.

Vid några tillfällen under innevarande riksmöte har de tidigare rödgröna samarbetspartierna – trots bristen på gemensam vision för arbetsmarknadspolitiken – i utskottet gjort gemensam sak med varandra och med Sverigedemokraterna för att gå emot regeringens politik. Dessa ställningstaganden framstår i ljuset av motionerna som enstaka nålstick av populism, där oppositionspartierna samlats i tillfälliga utgiftskoalitioner i mångmiljardklassen utan förankring i en gemensam helhetsbild av sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitikens inriktning. Utskottet beklagar att oppositionspartierna på detta sätt frångår intentionerna i budgetprocessen, vars fundament är att riksdagsmajoriteten tar ansvar för enhetliga budgetalternativ i fråga om såväl utgifter som finansiering.

Den huvudsakliga problembilden i den *socialdemokratiska* motionen tycks vara att svensk arbetsmarknad i nuläget karakteriseras av en oförmåga att matcha lediga jobb med arbetssökande som har rätt kompetens, s.k. mismatchning. Till stöd för denna uppfattning hänvisar partiet till en Internetbaserad frågepanel från Svenskt Näringsliv och ett diagram hämtat ur vårpropositionen, som bl.a. bygger på Konjunkturinstitutets (KI) konjunkturbarometer.

Utskottet noterar att det av KI:s senaste barometer (från den 28 april 2011) framgår att mindre än 25 % av företagen – sett till hela näringslivet – har angivit brist på arbetskraft som hinder för att öka produktionen. KI bedömer i sin beskrivning av konjunkturläget i mars 2011 att dagens brist-

tal inte är uppe i nivåer som märkbart hämmar utvecklingen av sysselsättningen i ekonomin som helhet, även om några branscher kan uppleva vissa problem med att snabbt hitta rätt arbetskraft. KI:s siffror kan enligt utskottets mening knappast tas till intäkt för någon generell arbetskraftsbrist i ekonomin.

Inom några branscher, framför allt byggbranschen, anger en majoritet av företagen arbetskraftsbrist som hinder för ökad produktion. Inte ens här ser emellertid KI några omedelbara flaskhalsproblem (Konjunkturläget mars 2011): ”Den svaga byggkonjunkturen i vår omvärld gör dock att utländsk arbetskraft delvis kan möta den efterfrågan som finns i Sverige. Därmed kan produktion och sysselsättning i branschen ändå fortsätta öka”. Den bedömning som regeringen gör i vårpropositionen är också att bristtalen i Konjunkturbarometern främst är en indikator på resursutnyttjandet inom företagen, dvs. ett mått på efterfrågan på arbetskraft och i mindre utsträckning en direkt indikator på resursutnyttjandet på arbetsmarknaden. De stigande bristtalen indikerar följaktligen att företagen behöver öka sin personalstyrka för att möta den ökande efterfrågan i ekonomin, snarare än att de har svårt att hitta personal.

Som påpekas i vårpropositionen är uppgifterna från Konjunkturbarometern alltså inte någon direkt indikator på resursutnyttjandet på arbetsmarknaden. En bättre bild ges av SCB:s statistik över hur lång tid det tar för företag att rekrytera och av Arbetsförmedlingens undersökning om företagens möjligheter att hitta rätt personal. Av propositionen framgår att dessa mått visar att det även fortsättningsvis finns lediga resurser på arbetsmarknaden. Inte heller Arbetsförmedlingens bristindex påvisar att det finns någon generellt sett ökad risk för flaskhalsar på arbetsmarknaden under den närmaste tidens konjunkturuppgång. Regeringen gör bedömningen att sysselsättningsgapet, dvs. skillnaden mellan faktisk och potentiell sysselsättning, inte kommer att slutas förrän 2014. Utskottet kan mot denna bakgrund inte dela Socialdemokraternas farhågor om stora missmatchningsproblem på svensk arbetsmarknad.

Utskottet vill i sammanhanget dock betona att det på sikt föreligger en utmaning, och därför välkomnas regeringens breda anslag i matchningspolitiken. Som sägs i propositionen är grunden för en förbättrad matchning, en ökad sökaktivitet samt en högre geografisk och yrkesmässig rörlighet på arbetsmarknaden de generella förändringar som regeringen genomfört på bl.a. arbetsmarknads- och skattepolitikens områden. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att vissa riktade insatser därutöver ibland kan vara motiverade för att förbättra arbetsmarknadens funktionsätt.

För att motverka tendenser till brister på arbetskraft i vissa regioner eller yrken är det viktigt att Arbetsförmedlingen på regional nivå kontinuerligt samarbetar med kommunerna. Även arbetsmarknadsutbildning kan bidra till att motverka begynnande överhettningsproblem. Det måste säkerställas att arbetslösa aktivt söker jobb för att den ökande efterfrågan på arbetskraft snabbt ska leda till ökad sysselsättning.

När det gäller att förbättra matchningen på arbetsmarknaden mer generellt anser utskottet att det är viktigt man inte anlägger ett alltför snävt fokus. Socialdemokraterna framhåller i sin motion ensidigt behovet av mer utbildning som nyckeln till att matcha arbetsökande mot den kompetens som efterfrågas av arbetsgivare. På andra håll i debatten betonas i stället vikten av att öppna förmedlingsmarknaden för fler aktörer med olika inriktning och kompetens som en väg mot att bättre individanpassa matchningsprocessen.

Utskottet anser att båda dessa perspektiv på matchning är relevanta och kan konstatera att de också väl motsvaras av regeringens politik. Regeringens reformer av grund- och gymnasieskolan kommer på längre sikt att vara det viktigaste verktyget för att utrusta ungdomar för att möta kraven på framtidens arbetsmarknad. De tillfälliga volymökningar inom bl.a. arbetsmarknadsutbildning, yrkeshögskola, yrkesvux och högre utbildning, som genomfördes under den ekonomiska krisen, är exempel på matchningsverktyg på kortare sikt. Regeringen har också kraftigt förstärkt möjligheterna för arbetsökande att få ett individanpassat stöd genom att Arbetsförmedlingen givits rätt att tillhandahålla valfrihetssystem inom sin arbetsmarknadspolitiska verksamhet, främst i form av jobbcoacher, och i etableringen av nyanlända, i form av etableringslotsar.

Dessa båda aspekter på matchning bör emellertid enligt utskottets mening kompletteras med en tredje, nämligen behovet av väl utformade skatte- och ersättningssystem. När skillnaden mellan inkomsten från arbete och från arbetslöshetsersättning eller aktivitetsstöd ökar blir arbete relativt sett mer förmånligt än arbetslöshet, vilket skapar incitament för de arbetslösa att öka sin sökintensitet. Detta medför i sig att sysselsättningen ökar redan vid ett givet antal lediga platser, men det har också den indirekta effekten att företagen stimuleras att utlysa fler lediga platser, eftersom den förväntade vakanstiden minskar när de arbetslösa söker mer intensivt efter arbete. Matchningsprocessen blir således mer effektiv med rätt utformning av ersättningssystemen. Att så är fallet framgår tydligt av det faktum att regeringens förändringar av arbetslöshetsförsäkringen beräknas ha medfört en ökning av den varaktiga sysselsättningen och antalet arbetade timmar med 1,0 % och minskat jämviktsarbetslösheten med 0,7 procentenheter.

Mot denna bakgrund framstår de socialdemokratiska varningarna för problem med mismatchning på arbetsmarknaden som paradoxala, eftersom partiet i motionen samtidigt håller fast vid en politik för höjda bidrag och höjda skatter, som leder till att avkastningen på arbete minskar. Nyligen gick partiet också samman med bl.a. Sverigedemokraterna om ett förslag om tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som återinför den s.k. 100-dagarsregeln i arbetslöshetsförsäkringen. Därigenom riskerar arbetsökande att snäva in sitt jobbsökande och på så sätt minska sina möjligheter att matchas mot någon av de jobbchanser som nu ökar i snabb takt.

Utskottet kan på många punkter ansluta sig till den analys som görs i *Miljöpartiets* motion. Som framförs i motionen krävs ett dynamiskt näringsliv där människors kreativitet och skaparlust lägger grunden för nya jobb för att alla människor ska få rätt till arbete och egen försörjning. Villkoren för entreprenörskap och företagande måste vara goda.

Utskottet noterar även att partiet betonar värdet av ett samhälle och en arbetsmarknad som är öppen för omvärlden och för nya människor. Miljöpartiet har ingått en överenskommelse med regeringen om den fortsatta utvecklingen av migrationspolitiken under åren fram t.o.m. 2014. Utskottet ansluter sig till Miljöpartiets bedömning att samarbetet kommer att styra politikens utveckling i en riktning mot ökad rörlighet och frihet, bort från intolerans och rädsla. Överenskommelsen öppnar fler vägar in till Sverige för den som vill arbeta, studera eller starta företag i landet. Som påpekas i motionen skapas nya jobb när nya människor kommer till vårt land. Utan den stora migrationen från och till Sverige hade många företag inte funnits. Dagens invandrare kan bli de som skapar morgondagens svenska storföretag. Forskning som redovisas i bl.a. tankesmedjan FORES skrift *Lyckad invandring* (2010) visar också att handeln växer i takt med migrationsströmmarna, i hög grad till följd av de personliga kontakter som då skapas över hela världen.

När det gäller arbetslöshetsförsäkringens utformning beklagar utskottet att Miljöpartiet står fast vid kraftigt höjda ersättningar och den bidragslinje som präglade det rödgröna samarbetet. Utskottet delar emellertid Miljöpartiets grundsyn att arbetslöshetsförsäkringen ska vara en omställningsförsäkring som omfattar alla och välkomnar den öppenhet som partiet visar inför att överväga nya lösningar när det gäller hur försäkringen ska organiseras. Som framförs i motionen utgör den parlamentariska socialförsäkringsutredningen en "gyllene chans" att under mandatperioden nå en bred politisk enighet om förändringar av trygghetssystemen. Utskottet ser positivt på att Miljöpartiet formulerar ambitionen att ta flera konkreta steg under mandatperioden.

Utskottet kan konstatera att den samsyn som finns när det gäller sysselsättningspolitikens efterfrågesida inte fullt kan matchas av Miljöpartiets förslag på utbudssidan. Partiet betonar enligt utskottets mening inte i tillräcklig utsträckning vilken betydelse det har att människor stimuleras att arbeta för att försörja sig själva och bidra till välfärdssamhällets gemensamma utgifter. Reformen som friåret har inte varit bra för Sverige. Det är emellertid enligt utskottets mening positivt att Miljöpartiet i huvudsak förefaller ha frångått sina tidigare förslag om olika typer av lagstadgad arbetstidsförkortning, för att i stället uppmuntra till kollektivavtalsuppgörelser mellan arbetsmarknadens parter. Utskottet instämmer i att det finns utrymme för parterna att ta ett större ansvar genom att sluta avtal som tillmötesgår såväl de arbetstagare som vill öka sin arbetstid som de som vill kunna gå ned i arbetstid, exempelvis när barnen är små.

De *sverigedemokratiska* och *vänsterpartistiska* förslagen på sysselsättningsområdet präglas av partiernas brist på ekonomiskt ansvarstagande: i Sverigedemokraternas fall i form av orealistiska budgetbesparingar på migrations- och integrationsområdena, i Vänsterpartiets fall i form av att man avvisar det ekonomisk-politiska ramverk som utgör grunden för Sveriges starka offentliga finanser.

Utskottet delar inte den negativa syn på människor som kommit till Sverige på flykt undan krig och förtryck eller för att förverkliga sina drömmar som genomsyrar den sverigedemokratiska motionen. Till skillnad från Sverigedemokraterna välkomnar utskottet att människor med andra erfarenheter och kunskaper ges möjlighet att bidra såväl kulturellt som ekonomiskt till vår gemensamma framtid. Partiets förslag att begränsa arbetskraftsinvandringen till ett konjunkturstyrt system med gästarbetare som ges tillfälliga uppehållstillstånd skulle – om det blev verklighet – göra att Sverige gick miste om värdefull arbetskraft och medföra osäkerhet och otrygghet för dem som kommit hit.

Utskottet kan heller inte ställa sig bakom den sverigedemokratiska analysen att minskade anslag till integrationsåtgärder och en hård assimileringspolitik skulle leda till minskade spänningar i det svenska samhället. Även i detta sammanhang framstår ett gästarbetarsystem som ett steg i fel riktning. Spänningarna i ett samhälle minskar knappast av att vissa människor inte uppmuntras att känna sig välkomna och delaktiga i detta samhälle. De integrationsproblem som finns både i samhället och på arbetsmarknaden – och som inte ska vare sig förminskas eller förenklas – löses enligt utskottets mening framför allt genom att underlätta för invandrare att få en egen försörjning och genom att de ges bättre möjligheter att lära sig svenska. Etableringsreformen, nystarts- och instegsjobb, förslaget om nystartszoner, validering av utländska examina och sfi-bonusen är bara några exempel på hur regeringen arbetar för att förbättra integrationen, vilket utskottet välkomnar.

Utskottet noterar i övrigt att Sverigedemokraterna, liksom de andra oppositionspartierna, vill prioritera höjda bidrag framför jobbtillväxt. Arbetslöshetsförsäkringen ska göras mindre jobbtillvänd, genom bl.a. kraftigt höjt tak och återinförande av 100-dagarsregeln. Regeringens satsning på att göra det billigare att anställa ungdomar snävas in till att bara gälla lärlingar. Utskottet avvisar såväl människosynen som förslagen i den sverigedemokratiska motionen.

Utskottet konstaterar att den vänsterpartistiska arbetsmarknadspolitiken präglas av en fortsatt brist på förnyelse och en vilja att genomgående ersätta arbetslinjen med en bidrags- och passivitetlinje. Liksom under föregående mandatperiod förordar partiet genomgripande återställare av Alliansens jobbskapande förändringar i arbetslöshetsförsäkringen och en omfattande återuppbyggnad av traditionella arbetsmarknadspolitiska insatser med dokumenterat svaga resultat. Den samlade effekten av Vänsterpartiets politik kommer enligt utskottets bedömning att bli att arbetssökande

åter låses in i bidragsberoende och passiviserande åtgärder i ett läge då deras chanser att söka och få ett arbete ökar månad för månad. Att politiken föreslås bli finansierad av hårdare beskattning av arbete – i form av bl.a. slopande av jobbskatteavdragen – förstärker ytterligare bilden av ett parti som inte har tagit till sig vad som kan hjälpa människor från utanförskap till jobb. Även om man begränsar sig till att studera den förväntade långsiktiga effekten av Vänsterpartiets återställare när det gäller arbetslöshetsföräkringen och jobbskatteavdragen kan utskottet konstatera att resultatet skulle bli en minskning av antalet sysselsatta med 150 000 personer och en ökning av arbetslösheten med 1,3 procentenheter, enligt de beräkningar som presenteras i vårpropositionen. Utskottet kan inte ställa sig bakom en sådan politik.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan utskottet konstatera att Sveriges återhämtning från den ekonomiska och finansiella krisen är stark och snabb. Förutsättningarna för Sverige att gradvis minska arbetslösheten och nå full sysselsättning är därmed goda. Som uppföljningen av sysselsättningspolitiken tydligt visar har regeringens politik spelat en avgörande roll för återhämtningen. Alliansens ansvarstagande för statsfinanserna i kombination med en tydlig arbetslinje har lagt grunden för en bättre fungerande arbetsmarknad med varaktigt högre sysselsättning och lägre jämviktsarbetslöshet.

Utskottet kan konstatera att oppositionspartierna saknar förståelse för behovet av en tydlig arbetslinje. Det enda som förenar de spretande förslagen är en betoning av höjda bidrag och en återgång till traditionell och verkningslös Ams-politik. Utskottet kan inte ställa sig bakom en sådan politik, eftersom den riskerar att åter låsa in människor i bidragsberoende och passivitet i stället för att stimulera dem att ta de jobb som nu växer fram i snabb takt.

Utskottet stället sig bakom regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken såvitt avser utskottets beredningsområde. Oppositionspartiernas motionsförslag avvisas i motsvarande delar.

Stockholm den 19 maj 2011

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Hans Backman (FP), Ann-Christin Ahlberg (S), Annika Qarlssoon (C), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP), Lars-Axel Nordell (KD), Sven-Olof Sällström (SD), Josefin Brink (V), Kerstin Nilsson (S) och Christoffer Järkeborn (M).

Avvikande meningar

1. Avvikande mening (S)

Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S) och Kerstin Nilsson (S) anför:

Det ekonomiska läget

Full sysselsättning är målet för Socialdemokraternas ekonomiska politik. Människors vilja till arbete är Sveriges största tillgång. Vi sätter jobben först. Klarar vi jobben så klarar vi också ekonomin och kvaliteten i vården, skolan och omsorgen.

I dag är arbetslösheten högre än nivån före regeringsskiftet hösten 2006. Trots en god ekonomisk utveckling har arbetslösheten tillåtit bita sig fast. Nu är var tredje arbetslös långtidsarbetslös. Ungdomsarbetslösheten är bland de högsta i Europa. Det faktum att arbetslösheten har bitit sig fast på en högre nivå än före krisen förklaras av att långtidsarbetslösheten ökade snabbt under krisen.

På grund av att de arbetslösa saknar den kompetens som företagen efterfrågar får de inte de jobb som växer fram i dagsläget. Därmed kan man se en utveckling med hög arbetslöshet och bättre sysselsättningssiffror samtidigt. Vi anser att svensk arbetsmarknad i nuläget karakteriseras av en oförmåga att matcha lediga jobb med arbetssökande som har rätt kompetens. Samtidigt som arbetslösheten bitit sig fast på en hög nivå råder växande arbetskraftsbrist inom flera sektorer och branscher. Missmatchningen på arbetsmarknaden dämpar återhämtningen av både produktion och sysselsättning.

Den ekonomiska krisen innebär att arbetslösheten ökade i alla utbildningsgrupper – bland såväl högutbildade som bland dem som inte har avslutat sina gymnasiestudier. Under återhämtningen har arbetslösheten gått ned bland dem som avslutat gymnasiet, liksom bland dem som studerat vidare efter gymnasiet. Däremot har arbetslösheten bland dem som inte avslutat gymnasiet blivit kvar på en mycket hög nivå.

Den höga arbetslösheten och den mycket höga långtidsarbetslösheten bidrar till att fler människor får allt större svårigheter att försörja sig. De omfattande nedskärningarna inom arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen späder på denna utveckling. Sammantaget har den stigande arbetslösheten och de sämre socialförsäkringarna bidragit till att utbetalningarna av socialbidrag ökat kraftigt sedan den ekonomiska krisens inledning under andra halvåret 2008.

Det socialdemokratiska alternativet: Tillväxt och rättvisa

En stark och hållbar konkurrenskraftig ekonomi kräver en bred politik för fler jobb och arbete åt alla. Människors vilja till arbete är Sveriges största tillgång. Som alternativ till regeringens politik vill vi socialdemokrater göra satsningar på kompetensutveckling genom hela arbetslivet och på att ge alla en plats på arbetsmarknaden. Vi vill se en nollvision för ungdomsarbetslösheten genom att arbetslösa ungdomar får ta del av aktiva insatser. Aktivitetsförbudet, som innebär att Arbetsförmedlingen inte får ge unga någon utbildningsinsats eller annan åtgärd under de tre första månaderna av arbetslöshet, ska avskaffas.

Jobb- och utvecklingsgarantins fas 3 – där över 26 000 långtidsarbetslösa är placerade – har blivit till en återvändsgränd som inte leder till jobb. Fas 3 måste avskaffas. Som ett första steg har Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet därför i arbetsmarknadsutskottet tagit ett utskottsinitiativ till ett tillkännagivande till regeringen om ett moratorium på anvisningar till fas 3.

Långtidsarbetslösa måste i stället för fas 3 ges möjligheter till aktiva insatser, t.ex. utbildning, praktik och starta-eget-stöd. Men långtidsarbetslösheten kan inte enbart lösas med utbildning. Det krävs investeringar i en utvidgad arbetsmarknad där människor kan bidra på sina egna villkor. Samtidigt ser vi att det finns stora behov i andra delar av samhället där de som av olika skäl och trots aktiva insatser inte kan få arbete på den reguljära arbetsmarknaden kan göra en viktig insats.

Arbetsmiljöarbetet måste återigen sättas i fokus. Ett arbetsliv som inte sliter ut människor i förtid innebär att fler kommer att kunna arbeta längre upp i åldrarna. Under de senaste åren har flera allvarliga exempel på lönedumpning uppmärksamats. Regelverket behöver därför stärkas inom flera områden för att värna den svenska modellen och kollektivavtalen.

Utan en aktiv jämställdhetspolitik kommer inte Sverige att kunna utnyttja den tillväxtpotential som ligger i att kvinnor fullt ut deltar i arbetslivet. För de kommande åren krävs en strategi som i högre grad tar vara på kvinnors kompetens och vilja till arbete. Det kan handla om att införa barnomsorg på obekvämt arbetstid, att avskaffa vårdnadsbidraget och att verka för en mer jämställd fördelning av uttaget av föräldraledighet. Den ofrivilliga deltidsarbetslösheten kostar samhället mycket stora resurser. Vår ambition är att heltid ska vara en rättighet och deltid en möjlighet. Ett möjligt första steg är att staten ger en bonus till de kommuner som lyckas minska det ofrivilliga deltidsarbetet i välfärden. Regeringen bör ta fram ett förslag på hur en sådan bonus ska utformas.

Vi socialdemokrater avvisar idén att det är genom att försämra för sjuka och arbetslösa som det blir mer lönsamt att arbeta. Tvärtom har de senaste årens kraftiga försämringar av trygghetssystemen urholkat inkomstbortfallsprincipen i välfärden och därmed försvagat arbetslinjen. En tydlig reform som bidrar till att göra det mer lönsamt att arbeta är att vidga arbetsregionerna, vilket bidrar till ökad sysselsättning och höjda löner. För att klara

personalförsörjningen inom välfärden behöver breda insatser genomföras. Viktigast är att ge anställda möjlighet till heltid och fast anställning, men insatser behövs även för att locka unga att välja en framtid inom välfärdsjobben genom t.ex. traineepplatser. Det kan också mötas genom generationsväxlingsprogram där långtidsarbetslösa som har kompetens från vård- och omsorgssektorn erbjuds vikariat samtidigt som de redan anställda inom äldreomsorgen får möjlighet att höja sin kompetens.

När det gäller konkreta insatser för att stärka sysselsättningen och långsiktigt bygga svensk konkurrenskraft anser vi bl.a. att åtgärder måste vidtas för att hantera problemen med mismatchning på arbetsmarknaden. En kompetenskommission bör därför tillsättas med uppgift att föreslå åtgärder som gör att företag och branscher hittar rätt kompetens vid rätt tillfälle. Åtgärderna ska vara inriktade på de aktuella kompetensbehov som arbetsgivarna har, oavsett om det handlar om utbildning på gymnasial eller eftergymnasial nivå. Syftet ska vara att föreslå åtgärder som har största möjliga sysselsättningseffekt, inom ramen för de resurser kommissionen får till sitt förfogande. Vi vill också se bl.a. satsningar på sommarjobb för omvårdnadsstuderande och ungdomar.

Med det ovan anförda avvisar vi regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och ställer oss bakom vad som framförs i Socialdemokraternas motion *Fi9 i denna del*.

2. Avvikande mening (MP)

Mehmet Kaplan (MP) anför:

Det ekonomiska läget

Sysselsättningen ökar och arbetslösheten minskar, vilket är mycket positivt. Men utvecklingen på arbetsmarknaden hotas av arbetskraftsbrist och dålig matchning, samtidigt som stora pensionsavgångar väntar. Ett annat stort problem är att arbetslösheten fortsätter att stiga för vissa grupper som står mycket långt från arbetsmarknaden: dels stiger arbetslösheten för dem som har mycket långa inskrivningstider (över 730 dagar) på Arbetsförmedlingen, dels syns inga tecken på sjunkande arbetslöshet i den grupp som saknar fullständig gymnasieutbildning. Som en följd av regeringens försämringar av arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen måste allt fler i stället söka försörjningsstöd från kommunen. Drygt 40 % av dem som får försörjningsstöd är arbetslösa utan arbetslöshetsförsäkring och 20 % är sjuka och saknar ersättning från sjukförsäkringen. Allt fler unga tvingas också söka ekonomiskt bistånd.

Miljöpartiet delar inte regeringens syn att det mest angelägna för svensk ekonomi är att fortsätta sänka skatterna. Vi menar att regeringens politik för ett ökat arbetsutbud har varit alltför ensidig och att den lett till ökade

klyftor i samhället. Riskerna är stora att den höga arbetslösheten bland vissa som står långt ifrån arbetsmarknaden kommer att permanentas på nya högre nivåer än tidigare.

En omställning för nya jobb

Miljöpartiets grundläggande utgångspunkt är att alla människor har rätt till arbete och egen försörjning. Detta kräver ett dynamiskt näringsliv där människors kreativitet och skaparlust lägger grunden för nya jobb. Villkoren för entreprenörskap och företagande måste vara goda. Investeringar måste göras i forskning och utbildning. Människor måste få möjligheter till utbildning och kompetensutveckling och därigenom få förutsättningar att ta nya jobb. För att nya jobb ska kunna skapas behövs också effektiva vägar för att arbetstagare och arbetsgivare ska kunna finna varandra. Unga människor måste också få en rättvisande bild av hur arbetsmarknaden ser ut och vilka möjligheter som finns. Människor som av olika anledningar inte kan arbeta, och därmed försörja sig själva, ska ges hjälp tillbaka till arbetslivet, men också till en rimlig ekonomisk trygghet som gör att vardagen går ihop.

En viktig motor för nya jobb under de kommande åren kommer att vara den gröna omställningen till ett hållbart samhälle, där en fortsatt strukturomvandling av den globala och den svenska ekonomin i hållbar riktning kommer att skapa nya gröna jobb. En ny studie från Unep, FN:s miljöprogram, visar att det netto skapas fler jobb än vad som försvinner genom den gröna omställningen.

Ett dynamiskt näringsliv kräver goda förutsättningar för små och medelstora företag att utvecklas och växa. Regelverken för att starta och driva företag måste vara enkla och begripliga. Onödiga byråkrati och krångliga regler utan syfte måste tas bort. Miljöpartiet ser företagande som en möjlighet att förverkliga idéer och bidra till samhällsutvecklingen och skapa fler jobb.

Miljöpartiet menar att ekonomisk trygghet är avgörande för en fungerande och dynamisk arbetsmarknad. I dag är tryggheten på arbetsmarknaden för liten. Vi vill införa ett och samma trygghetssystem – arbetslivs-trygghet – för den som är sjuk, arbetslös eller söker försörjningsstöd. Människor ska kunna veta vart de ska vända sig, och veta vilken ersättning som är att vänta. Vi vill skapa "en dörr in" till trygghetssystemen genom att bilda en ny myndighet där Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen slås ihop. Den nya myndigheten ska ansvara för utbetalning av sjukersättning och a-kassa och ta över ansvaret för försörjningsstödet från kommunerna. Ersättningsnivån ska vara lika hög oavsett om man är sjuk eller arbetslös. Som steg på vägen mot arbetslivs-trygghet föreslår Miljöpartiet ett antal förändringar i sjukförsäkringen och a-kassan, bl.a. höjt tak i arbetslöshetsförsäkringen så att taket närmar sig ersättningsnivån i sjukför-

säkringen, med en avtrappning under tiden i arbetslöshet, och att differentieringen av avgifterna tas bort. Även studenter ska inkluderas i trygghetssystemen.

Miljöpartiet vill ge människor större makt över sitt arbetsliv och sin tid. I dag känner många att de har begränsade möjligheter att själva styra över detta. Det finns människor som arbetar mer än de önskar. Åtskilliga har svårt att få ihop arbete, barn och fritid och känner stress över att inte hinna med. Samtidigt är det ett stort antal som jobbar betydligt mindre än vad de skulle vilja. Det ska finnas större möjligheter än i dag till en paus i arbetslivet för att t.ex. vidareutbilda sig eller starta företag. Vårt mål är att människor ska få större inflytande över sin arbetstid. Vi menar att parterna på arbetsmarknaden har ett stort ansvar för att skapa förutsättningar för detta. Föräldrars rätt att gå ned i arbetstid när barnen är små ska förstärkas med en ekonomisk ersättning, som vi kallar barntid.

Sverige har en hög ungdomsarbetslöshet. Miljöpartiet vill därför att Arbetsförmedlingen ska få ett mycket tydligare uppdrag att arbeta individuellt med unga människor redan från dag ett i arbetslöshet, exempelvis genom att kunna anvisa till utbildning eller praktik från första dagen. En grundläggande utbildning på minst gymnasienivå blir allt viktigare på arbetsmarknaden. Många unga med oavslutade studier har i dag mycket svårt att få jobb. Arbetslöshet och långtidsarbetslöshet är mycket kostsamt för samhället och upplevs av de allra flesta människor som något mycket negativt. Redan i början av 2009 föreslog Miljöpartiet riksdagen att besluta om extra insatser till dem som saknar gymnasieutbildning. Regeringen valde dock att säga nej till detta, precis som de har stängt dörren för unga på många andra sätt.

Särskilda åtgärdsprogram riktade till långtidsarbetslösa och ungdomar är positiva för att hjälpa dessa personer ut ur arbetslöshet, men programmen får inte bli ett ändamål i sig – kvaliteten måste vara i fokus. Det är viktigt att riksdagen fortlöpande utvärderar effekterna av programmen, inte minst jobb- och utvecklingsgarantins fas 3 som fått mycket kritik, för att kunna satsa vidare på dem som är mest kostnadseffektiva och verkningsfulla. Miljöpartiet har, tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, i arbetsmarknadsutskottet tagit ett utskottsinitiativ till ett tillkännagivande till regeringen om ett moratorium på anvisningar till fas 3.

Miljöpartiet vill att de åtgärder som regeringen har vidtagit på diskriminerings- och jämställdhetsområdena ska utvärderas för att se vilka effekter politiken egentligen har fått. Vi vill också exempelvis avsätta en pott för mer jämställda löner inom statliga myndigheter och ge antidiskrimineringsbyråerna större möjligheter att arbeta mot lokala myndigheter och företag.

Med det ovan anförda avvisar jag regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och ställer mig bakom vad som framförs i Miljöpartiets motion *Fi12 i denna del*.

3. Avvikande mening (SD)

Sven-Olof Sällström (SD) anför:

Det ekonomiska läget

Sverigedemokraterna ser nu en unik situation med förutsättningar för en snabb sysselsättningstillväxt och stärkta statliga finanser och reformutrymmen, samtidigt som möjligheten finns att pressa tillbaka den öppna arbetslösheten. Ett osäkerhetsmoment är dock huruvida Sverige med regeringens politik verkligen kommer att lyckas pressa ned arbetslösheten till de nivåer som man själv lovat. Regeringens utfästelser bygger inte bara på att man räknar med att behålla de äldre i arbete, utan även räknar med att unga och personer med utländsk bakgrund ska lyckas få anställning. Regeringens mål att pressa ned arbetslösheten till 5 % och få upp sysselsättningsgraden till en varaktig nivå över 80 % ter sig svåruppnåeligt.

Sverigedemokraterna anser att regeringen tar ett alldeles för svagt ansvar för de strukturella åtgärder som behövs: satsningar på utbildning och en arbetskraft som matchar arbetsmarknaden, företagsamhet och kommunikationer. Vi konstaterar att den sedan 1990-talets början varaktigt höga arbetslösheten och den bristfälliga tillgången på jobb i kombination med ett stort inflöde av underkvalificerad arbetskraft och en dålig matchningspolitik medfört en konstant hög jämviktsarbetslöshet – i praktiken nästan dubbelt så hög som under 1980-talet då jämviktsarbetslösheten låg på ca 3,5 %.

Den borgerliga regeringens arbetsmarknadspolitik har varit ett misslyckande i såväl ekonomiskt som socialt hänseende. Genom att försämra villkoren för arbetslösa och sjuka samtidigt som man genom en helt ansvarslös invandringspolitik har fyllt på utbudet av lågkvalificerad arbetskraft har man fört en konsekvent lönedumpningspolitik och förstärkt utanförskapet. Inför de stora strukturella utmaningarna på arbetsmarknaden har regeringen dock stått helt handfallen. Sverigedemokraternas analys är att en varaktigt hög sysselsättning skapas genom att stärka den svenska globala konkurrenskraften. Vi vill uppnå detta genom att upprätthålla en hög generell nivå av arbetsmarknadsmatchat humankapital, en reglerad invandring, ett gott småföretagsklimat, stabila statsfinanser, ett utbyggt trygghetssystem och en riktad, långsiktig och väl avvägd arbetsmarknadspolitik.

En rättvis och flexibel arbetsmarknad

En stor del av sysselsättningstillväxten under förra högkonjunkturen skedde bland småföretagen. Sverigedemokraternas övertygelse är att det är bland dagens småföretag som morgondagens mellanstora och stora företag finns. Därför gör vi också en satsning på småföretagandet, bl.a. genom att föreslå införandet av en permanent arbetsgivaravgiftsrabatt för de tio först anställda, som ersätter regeringens generella sänkning av arbetsgivaravgif-

ten. Starta-eget-bidraget kan vara avgörande för att få en ny verksamhet att fungera i början och ska kunna ges i upp till nio månader. Vi vill även göra forsknings- och riskkapitalsatsningar.

Ungdomsarbetslösheten är ett enormt problem för samhället såväl i stort som för alla direkt drabbade ungdomar. Resultatet av regeringens reform med en generell rabatt av arbetsgivaravgiften för anställda under 26 år har i förhållande till storleken på de satsade medlen inte blivit så bra som man skulle önska. Sverigedemokraterna vill därför flytta delar av dessa resurser till en ny reform med helt slopad arbetsgivaravgift för unga lärlingar. Dagens arbetsmarknad kräver anpassning efter dagens förutsättningar. Vi vill därför ha en utökning av undantagsregeln i lagen om anställningsskydd från två till fem anställda, bl.a. för att det skulle hjälpa företagen att våga anställa fler, inte minst ungdomar.

Regeringen har ökat otryggheten och samtidigt försämrat matchningen mellan arbeten och kompetens genom försämringar i ersättningssystemen för arbetslösa. De som står utan arbete har inte samma ekonomiska möjligheter att söka de arbeten som motsvarar deras utbildningsnivå och kompetens. Att göra arbete lönsamt är något Sverigedemokraterna välkommar, men vi anser det inte vara acceptabelt att straffa dem som vill göra rätt för sig men som inte har haft någon möjlighet att få ett jobb. För att kombinera trygghet och rörlighet på arbetsmarknaden behövs en generös utbyggd omställningsförsäkring. Ett alltför lågt ersättningstak riskerar att försämra matchningen på en redan oflexibel svensk arbetsmarknad. Sverigedemokraterna kommer därför i förslaget till höstbudget att förorda en höjning av taket för arbetslöshetsersättningen, men hålla nivån konstant vad gäller ersättningsnivån. Sverigedemokraterna ser det som helt orimligt att man från första dagen ska tvingas söka jobb över hela landet och mot sin vilja bryta upp från familj och hembygd. Vi vill därför se att 100-dagarsregeln återinförs. En annan ändring av arbetslöshetsförsäkringens regelverk som vi vänder oss emot är begränsningen av ersättningen till deltidsarbetslösa, vilket ytterligare har förstärkt trögrörligheten på arbetsmarknaden. Med nuvarande system uppmuntras arbetslösa att vara arbetslösa i stället för att ta deltidsarbeten, vilket Sverigedemokraterna betraktar som ett allvarligt strukturfel i arbetslöshetsförsäkringen. Deltidsbegränsningen bör därför avskaffas.

Sverigedemokraterna ser arbetskraftsinvandring främst som ett sätt att tillfälligt kompensera för en dåligt fungerande matchning på den svenska arbetsmarknaden, men också en metod att ta till när antalet arbetstillfällen tillfälligt blir större än arbetskraften i landet. Därför förespråkar vi sverigedemokrater en modell med gästarbetare, där utländsk arbetskraft kan få tillfälligt uppehållstillstånd knutet till arbetsmarknadens behov. Vi är däremot starkt kritiska till att som regeringen gör öppna för en generell arbetskraftsinvandring inom områden som redan präglas av hög arbetslöshet eller inom sektorer där Arbetsförmedlingen själv målar upp en dyster prognos för framtiden. Sverigedemokraterna vill slopa instegsjobben, efter-

som vi betraktar stödet som en skattesubventionerad diskriminering av svenskar. Av samma skäl är vi negativa till regeringens förslag om s.k. nystartszoner, vilket innebär en diskriminering av företag och anställda som inte återfinns inom regeringens prioriterade områden.

Sverigedemokraterna vill bryta segregationen genom att gå från mångkulturalism till en politik som värnar nationen och den gemensamma identiteten. Vår modell för att ena och hålla ihop landet går ut på att å ena sidan ställa krav på invandrare som kommer till Sverige att de ska anpassa sig efter svenska lagar, normer, värderingar och sociala koder och å andra sidan framhäva det svenska språket och den svenska kulturen, historien och identiteten.

Med det ovan anförda avvisar jag regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och ställer mig bakom vad som framförs i Sverigedemokraternas motion *F11 i denna del*.

4. Avvikande mening (V)

Josefin Brink (V) anför:

Det ekonomiska läget och regeringens ekonomiska politik

För Vänsterpartiet är full sysselsättning det överordnade målet för den ekonomiska politiken. Regeringen har misslyckats med denna uppgift, och det krävs nu en ny färdriktning. Särskilt alarmerande är det att gapet mellan mäns och kvinnors sysselsättning ökat med hela 19 % bara mellan juli 2009 och mars 2011, och att arbetslösheten bland kvinnor biter sig fast, medan den nu minskar bland män. Den borgerliga ekonomiska politiken har strukturellt missgynnat kvinnors möjligheter till egen försörjning genom nedskärningar i vård och omsorg och i trygghetssystemen.

Det största problemet på arbetsmarknaden är långtidsarbetslösheten. Regeringens ansvar för detta är betydande. Arbetslösa erbjuds sällan några aktiva insatser, vilket bidrar till att fler än vad som annars skulle ha varit fallet fastnar i långtidsarbetslöshet. Trots att sysselsättningen nu ökar starkt ligger den svenska ungdomsarbetslösheten klart över genomsnittet inom EU. Bakom den höga ungdomsarbetslösheten ligger en utbildningspolitik som inte lyckats att ge alla ungdomar den utbildning de har rätt till. Samtidigt som arbetslösheten är fortsatt hög har många företag brist på arbetskraft. Regeringen bär ett stort ansvar för denna olyckliga kombination. Trots stigande arbetslöshet har regeringen dragit ned på möjligheterna till omskolning och vidareutbildning. I stället för att rusta de arbetslösa för framtidens arbetsliv genom satsningar på kunskapshöjande och utvecklande insatser har regeringen satsat stort på mer eller mindre passiva massåtgärder.

Ett hållbart arbetsliv med plats för fler

Vänsterpartiet vill genomföra breda samhällsinvesteringar för att bygga samhället starkt, jämlikt och jämställt för framtiden. Rättvisa är produktivt, och ekonomisk jämlikhet är en framgångsfaktor för ett lands hela utveckling.

Vi vill skapa ett arbetsliv där fler får plats. De fackliga organisationerna är de viktigaste aktörerna i arbetet för att förbättra villkoren i arbetslivet och öka arbetstagarnas inflytande på arbetsplatserna. För att fler ska välja att organisera sig i facket vill vi införa avdragsrätt för medlemskap i facklig organisation. Arbetslöshetsförsäkringen behöver rustas upp, och vi föreslår bl.a. sänkt avgift, höjt tak och en förstärkt grundförsäkring. Vi föreslår att alla som uppfyller grundvillkoren i 9 § lagen om arbetslöshetsförsäkring och har varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i tre månader ska få rätt till ersättning med grundbeloppet.

Vänsterpartiet vill avveckla tvångsarbetet i fas 3 inom regeringens jobb- och utvecklingsgaranti och i stället investera i en bred satsning på utbildningsplatser och arbetsmarknadspolitiska åtgärder som leder till anställning och som på ett meningsfullt sätt rustar människor med kunskap. Som ett första steg har Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet därför i arbetsmarknadsutskottet tagit ett utskottsinitiativ till ett tillkännagivande till regeringen om ett moratorium på anvisningar till fas 3.

Vi anser inte att arbetsförmedling ska ske i vinstsyfte och vill avveckla systemet med de s.k. kompletterande aktörerna. Vi vill i stället föra över medlen till Arbetsförmedlingens egen verksamhet som går att kontrollera och utvärdera. Vi vill också öronmärka medel till personal som ska ha särskild kompetens att ge stöd till tidigare långtidssjukskrivna, personer med funktionsnedsättning och nyanlända flyktingar. Vi avser att inrätta det vi kallar övergångsjobb. Dessa anställningar är reserverade för dem som varit anvisade till fas 3. Anställningar kan ske inom stat, kommun, landsting eller hos entreprenörer som är anlitade av dessa organisationer samt i ideella organisationer. Övergångsjobbet får pågå i högst två år. Deltagarna ska ha lön enligt kollektivavtal. Det behövs också fler platser i arbetsmarknadsutbildningar.

Kraven på arbetsgivare att bedriva systematiskt jämställdhetsarbete ska skärpas och Diskrimineringsombudsmannen ges mer resurser och tydligare uppdrag att granska och driva på jämställdhetsarbetet. Arbetsrätten behöver också stärkas på flera områden. Vi vill bl.a. stärka rätten till fasta jobb på heltid. Övertidsuttaget ska minska, och på sikt vill vi se en generell arbetstidsförkortning för alla. Vi vill stärka kollektivavtalsmodellen och bekämpa social dumpning genom bl.a. bättre skydd för utstationerad arbetskraft, hårdare krav på den som vill anställa migrantarbetare och stärkt skydd för fackliga rättigheter på EU-nivå. Vänsterpartiet anser att man bör ta bort möjligheten att ersätta egna anställda med inhyrd arbetskraft från bemanningsföretag. Vi vill avsätta medel för att utveckla och stärka Arbetsmiljöverkets tillsyns- och informationsarbete, utbildningen av skyddsombud och de regionala skyddsombudens verksamhet.

Med det ovan anförda avvisar jag regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och ställer mig bakom vad som framförs i Väns-
terpartiets motion *Fi10 i denna del*.